

GD BESLUT

Diarienummer

1. 2.3-00293-2019

Datum

2019-05-16

Mottagare

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Postadress

Box 45093
104 30 Stockholm

Besöksadress

Wallingatan 2
111 60 Stockholm

Telefon

010-470 03 00

Org nr

202100-6487

www.uhr.se

Framtidsval - karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4)

DNR U2019 / 00243 /5

Sammanfattning

Betänkandet ger en uttömmande bild av utvecklingen på vägledningsområdet i Sverige de senaste decennierna. Generellt ställer sig UHR positivt till ambitionen att stärka arbetet med karriärvägledning inom skolan, i syfte att kunna erbjuda en professionell och likvärdig karriärvägledning med hög kvalitet.

En stärkt vägledning kan bli en främja vägledningens kompensatoriska roll, som handlar om att kompensera för elevernas olika förutsättningar, vilket därmed kan bidra till att motverka social snedrekrytering till studier samt könsbundna studie- och yrkesval.

Förväntningarna är höga på vad karriärvägledningen ska kunna åstadkomma och den resursbrist som målas upp i betänkandet är därför problematisk, inte minst ur ett UHR perspektiv. Vägledarna är en viktig målgrupp för myndigheten, framför allt som vidareinformatörer och länk till blivande sökande/studenter. Det gäller framför allt information om och en förståelse för (förändringar i) antagningsregler, breddad rekrytering, bedömning av utländsk utbildning samt internationellt utbyte och samarbete.

UHR ser därför att fler platser på högskolornas vägledarutbildningar samt flera vägar in i vägledaryrket är en förutsättning för att kunna genomföra förslagen.

Fem huvudsakliga åtgärder

- 1. Ett förtydligande av vad vägledning är, att den kan vara både individuell och generell och ska benämnas karriärvägledning.**

UHR instämmer i förslaget att anamma begreppen karriärvägledare och karriärvägledning, då dessa används inom vägledningsforskning och i vägledningsrelaterade sammanhang på EU-nivå.

2. **Ett förtydligande av elevers tillgång till individuell karriärvägledning.**
3. **Tydligare krav på att individuell karriärvägledning ska erbjudas vid vissa tillfällen.**
4. **Förstärkning av det generella karriärvägledningsperspektivet i olika ämnen.**

Utredningen pekar på att behovet av vägledning är särskilt stort bland vissa grupper. Här vill UHR även lyfta behoven bland personer från studieovana hem samt nationella minoriteter, grupper som myndigheten har särskilda uppdrag kring. Myndigheten instämmer dock i att utpekandet av vissa tillfällen och elevgrupper inte ska medföra att andra elevgrupper förbises.

UHR vill uppmärksamma på att det finns ekonomiska resurser inom programmen för internationellt utbyte och samarbete som kunde lyftas mer i karriärvägledningen. Programmen kan användas för att utveckla vägledningsverksamheten som sådan och det generella vägledningsperspektivet i olika ämnen.

5. **Ett nytt obligatoriskt inslag med tilldelad tid, benämnt Framtidsval, ska införas i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan.**

Under förutsättning att det förslagna inslaget Framtidsval införs i den svenska skolan, vill UHR lyfta följande perspektiv på innehållet;

Inom ramen för arbetet med att bredda rekryteringen till högre utbildning har UHR kunnat konstatera att tanken på högskolestudier behöver väckas i tidig ålder om elever från studieovana hem i högre utsträckning ska gå vidare till högskolestudier¹. Trots att många elever väljer högskoleförberedande program i gymnasieskolan för att hålla alla dörrar öppna, kvarstår paradoxalt nog den sociala snedrekryteringen till högre utbildning. Som exempel kan nämnas att det fortfarande är dubbelt så vanligt att de som har högskoleutbildade föräldrar går vidare till högre utbildning. Myndigheten menar därför att information om högskoleutbildning och därtill hörande yrken bör vara en viktig del av inslaget Framtidsval.

Samma resonemang gäller för UHR:s arbete med att främja internationellt utbyte och samarbete. Sverige har ställt sig bakom EU-målet att minst 20% av alla studenter som tar examen ska ha genomfört en del av sina studier utomlands. Idag når vi inte det målet. I internationaliseringsutredningens delbetänkande², föreslås ett nytt mål för studentmobiliteten: att 25 procent av alla studenter år 2025 ska ha internationell erfarenhet. Även i det nya EU programmet 2021-2027 är målet höjt till 25%. Myndigheten stöder det nya målet och vill därför betona vikten av att börja tidigt med att öppna ungas ögon för att studier eller praktik utomlands kan ingå i framtidsvalet.

¹ UHR, 2016, Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?

² En strategisk agenda för Internationalisering (SOU 2018:3)

Övriga frågor

Kapitel 5, Tillgång till vägledning

UHR ser att vägledningen har en viktig roll att fylla för nyanlända och för validering. Här krävs ökade resurser för karriärvägledningen, då spridningen på utbildningsbakgrund bland eleverna är stor. Att snabbt kunna hjälpa nyanlända från kartläggning till en bedömning av tidigare införskaffad kompetens är en förutsättning för att individen ska kunna ta sig vidare i det svenska samhället. Här är myndighetens verksamhet med bedömning av utländska utbildningar en viktig del.

Kapitel 6, Ansvarsfördelning

I diskussionerna om samverkan har högskolesektorn en undanskymd roll. Samverkan mellan skola och arbetsliv är självklart viktig, men UHR menar att även samverkan mellan olika utbildningsnivåer, inklusive högskolan, kan bidra till en bättre bild av framtida yrken och studievägar.

Ur ett UHR perspektiv har även högskolevägledningen en viktig roll när det gäller att vägleda om framtidsval. Högskolevägledare träffar många elever både från gymnasiet och Komvux och skulle kunna vara en samarbetspartner för skolornas karriärvägledning.

Kapitel 7, Arbetslivskunskap

UHR ställer sig positivt till en stärkt arbetslivskoppling i skolan. Arbetsmarknaden och samhället i stort är idag internationellt influerade på många sätt. UHR vill därför lyfta de interkulturella och internationella perspektiven för att förbereda unga för dagens och morgondagens arbetsmarknad. Studier³ visar att internationellt utbyte bidrar till utveckling för individen och ger dem en bättre ställning på arbetsmarknaden. Samtidigt är mobiliteten ojämnt fördelad. En internationell dimension i karriärvägledningen är därför viktig ur ett kompensatoriskt perspektiv.

Kapitel 8, Tillgång till kompetens

Som nämns i inledningen, ansvarar UHR för flera sakområden som är centrala för karriärvägledningen. Genom informationsdagar och andra insatser förser UHR yrkesverksamma vägledare med uppdaterad information, ett område som myndigheten tidigare hade ett uppdrag kring i sitt regleringsbrev. Här ser UHR en omfattande efterfrågan på kompetensutveckling bland de yrkesverksamma vägledarna.

UHR välkomnar förslaget på fler möjligheter att utbilda sig till karriärvägledare. Det kan vara ett sätt att fylla några av de luckor som identifieras i utredningen. Myndigheten instämmer i att det finns ett behov att se över vägledarutbildningen. UHR erfar att efterfrågan på vägledning är stor inom många olika områden och därför behöver vägledarutbildningen omfatta verksamheter även utanför skolans värld.

Karlsson Perez, Å. (2014). Meeting the Other and Oneself. Department of Philosophical, Religious and Historical Studies. Umeå University.
European Commission. (2014). The Erasmus Impact Study- Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions.

Kapitel 9, Digitala och interaktiva vägledningstjänster

UHR anser inte att frågan om informationsinsamling är huvudproblemet när det gäller att utveckla digitala vägledningstjänster. Som myndigheten tidigare har skrivit i sitt yttrande över Arbetsförmedlingens förstudie om en digital plattform för vägledning⁴, bedömer UHR att tillgång till en reell, fördjupad vägledning, e-vägledning, av professionella vägledare via digitala lösningar (chatt, Skype etc) är viktigare. En sådan övergripande nationell vägledningstjänst via digitala kanaler skulle kunna bredda tillgången till vägledning och bidra till en mer neutral och likvärdig tjänst över hela landet.

Webbplatsen Euroguidance.se som hänvisas till på sidan 264 existerar inte. Den svenska kontaktpunkten för Euroguidance finns på UHR och korrekt webbadress är www.uhr.se/euroguidance. Euroguidance är dock inte främst en digital vägledningstjänst, utan ett europeiskt nätverk som har i uppdrag från Europeiska Kommissionen att främja ett internationellt perspektiv inom karriärvägledningen.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Karin Röding efter föredragning av senior rådgivare Nina Ahlroos i närvaro av avdelningschef Susanne Wadsborn-Taube.

Karin Röding

Nina Ahlroos, föredragande

⁴ Remiss av Sammanfattning av nuläge i Förstudie för digital plattform för livslång vägledning (UHR, DNR 1.2.3 -00285 -2018)